

הנחיית קבוצות 73-967-01

שם המרצה: ד"ר קרן גואטה

סוג הקורס: סדנה לתואר שני
שנת לימודים: תשפ"א **סמסטר:** א+ב **היקף שעות:** 2 ש"ש

א. מטרת הקורס:

הקניית רקע תיאורטי וידע בסיסי בעולם התוכן של הנחיית קבוצות על רבדיו השונים, הכרת מושגי מפתח והבנת תהליכים קבוצתיים כגון תפקידים בקבוצה, שלבים התפתחותיים בקבוצה ועוד. במסגרת הקורס נעמוד על סגולותיה של הקבוצה ככוח מרפא, נדון במאטפורות שונות של הקבוצה כגון הקבוצה כאם קמאית, כרחם ועל האופן בו מאטפורות אלו נוכחות במפגש הקבוצתי. במהלך למידת נושאים אלו יושם דגש על המתח בין תוכן ותהליך בקבוצה כמו גם על תפקידיו של מנחה הקבוצה בהתמודדות עם אתגרים כגון שתיקה, מבוי סתום והשפעת התהליך הקבוצתי על מנחה הקבוצה. הלמידה תשלב בין למידה תיאורטית ללמידה התנסותית-חוויתית כמשתתף בקבוצה ודורשת שיתוף פעולה מצידם של הסטודנטים.

ב. תוכן הקורס:

הצגת רציונאל, ערכים ומטרות, תוך קישור לתיאוריות בסיסיות בהנחיית קבוצות; מאפיינים ומושגים מרכזיים על פי מודלים נבחרים להבנת שלבי התפתחות ותהליכים בקבוצה; דפוסי תקשורת בקבוצה, התמודדות עם קונפליקטים והתנגדויות; תפקידים בקבוצה; המנחה וסגנונות הנחיה; תהליכי סיום ופרידה.
מהלך השיעורים: לצד למידה תיאורטית, הסטודנטים יתנסו בדינמיקה קבוצתית תוך שימוש בתרגילים במטרה ליצור תהליכים בקבוצה. הסדנה תלווה בתהליכים רפלקטיביים שיסייעו בלימוד תכני הקורס.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1-2	מהי קבוצה? הגדרות, סוגים ומאפייניה הטיפוליים של קבוצה	פריטים מספר 1+2	
3-4	תכנון הקבוצה והקמתה	פריט מס' 3	
5-7	מסע קבוצתי - שלבים בהתפתחות הקבוצה	פריט מס' 4	
8-11	מנחה הקבוצה: סגנונות, תפקידים, ואתגרים	פריט מס' 5	
12	תפקידים בקבוצה ודינמיקה קבוצתית		
13-14	קבוצה: בין הרס לבנייה	פריט מס' 6	
15	יצירתיות בהנחיית קבוצות		
	במהלך הסמסטר השני יתנסו הסטודנטים בהנחיה בכיתה (הנחיית עמיתים) בהתייחס לנושאים שנלמדו ותורגלו במהלך הקורס.		

רשימת קריאה לפי נושאים **1. מהי קבוצה? הגדרות, סוגים ומאפייניה הטיפוליים של קבוצה**

אברבנאל, נ. (2007) אמא יש רק שתיים- קבוצה טיפולית כאם קמאית (61-79). בן-שמן: מודן.
ביון, ו' (1992). *התנסויות בקבוצות*. תל אביב: דביר.
וויטקר, ד.ס. (1997). מאפייני הקבוצה כמדיום לעזרה. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה (עמ' 31-47)*. ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.
ויינברג, ח. ושניידר, ס. (2007). הקבוצה הגדולה: מבנה, מטרות, תהליכים אופייניים ודינמי. מקבץ: כתב העת הישראלי להנחיה ולטיפול קבוצתי, 12(1), 39-52.
יאלום, א ולשץ, מ. (2006). הגורמים הטיפוליים- (עמ' 21-38). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.
קסן, ל. (1994). סיווג ותכנון עבודה בקבוצות במסגרת התערבות ישירה בעבודה סוציאלית. *חברה ורווחה*, ט"ו (1), 43 – 62.
רוטאן, ג.ס. וסטון, ו.ג. (2004). גורמים תרפויטיים בפסיכותרפיה קבוצתית. בתוך: *פסיכותרפיה קבוצתית פסיכודינמית (עמ' 69-85)*. קרית ביאליק: אח.
שני – אדום, ע' (2004). "מברוזון מכוער" ללהקת ברבורים: טיפול קבוצתי בנפגעות גילוי עריות. בתוך: צ' זליגמן וז' סלומון (עורכות) (עמ' 302-333). *הסוד ושברו: סוגיות בגילוי עריות*. תל-אביב: חידקל.

2. תכנון הקבוצה והקמתה

וויטקר, ד. (1985). החלטות ומשימות הכרחיות כאשר מתכננים קבוצה ומנחים אותה. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה (עמ' 313-337)*. ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.
יאלום, א ולשץ מ' (2006). הרכבת הקבוצה הטיפולית (עמ' 263-284). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.
יאלום, א. לשץ, מ., (2006). הקבוצה המתקדמת (עמ' 345-387). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.
מקנזי, ר.ק. ולייבסלי ד. ג. (1997). מודל התפתחותי של טיפול קבוצתי קצר מועד. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה (עמ' 187-200)*. ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.

3. מסע קבוצתי - שלבים בהתפתחות הקבוצה

פרל, ג. פלד, ע., (2007). פיתוח מודל מובנה לעבודה קבוצתית רגישה לתהליכים בקבוצה, *חברה ורווחה*, כ"ז, (4), עמ' 621-642.

- Agmon, S. Sc S. Schneider. (1998). The first Stages in the development of the small group: A psychoanalytic understanding. *Group Analysis*, 31, 131-156
- Birnbaum, M., & Cicchetti, A. (2000). The power of purposeful sessional endings in each group encounter. *Social Work with Groups*, 23, 37-52.
- Karina P. M. Zorzella, Robert T. Muller, and Catherine C. Classen. (2014). Trauma group therapy: The role of attachment and therapeutic alliance. *International Journal of Group Psychotherapy*, (64)1, 24-47.

Lizzio, A., & Wilson, K. (2001). Facilitating group beginnings: A practical model. *Group work*, 13, 6-56.

Shapiro, E., & Ginzberg, R. (2002). Termination rituals in group therapy. *International Journal of Group Psychotherapy*, 52, 319-336.

4. מנחה הקבוצה: סגנונות, תפקידים, ואתגרים

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה* (עמ' 219-201) ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.

דיק, ב. לסלר, ק. ווויטטייד, ג. (1997). מסגרת התפתחות לטיפול בקו, בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות - מקראה*, (עמ' 373-384). ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.

יאלום, א. ולשץ', מ. (2006). טכניקות של הפעלת כאן ועכשיו (עמ' 182-169). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.

יאלום, א. ולשץ', מ. (2006). המטפל: העברה ושקיפות (עמ' 209-233). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.

שי, ש. ונוטמן-שוורץ, א. (2000). המרחב המעברי בהכשרת מנחי קבוצות. *מקבץ: כתב העת הישראלי להנחיה ולטיפול קבוצתי* 5 (1) 60-73.

Beck, R., & Buchele, B. (2005). In the belly of the beast: Traumatic countertransference. *International journal of group psychotherapy*, 55 (1), 31-44.

Eichler, R. L., & Halseth, J. H. (1992). Intuition: Enhancing group work. *Social Work with Groups*, 15(1), 81-93.

Huffman, D. D., & Fernando, D. M. (2012). Adapting the interpersonal process model of intimacy to enhance the co-leader relationship during training. *The Journal for Specialists in Group Work*, 37(2), 152-167.

McCann I. L., & Pearlman, L. A. (1990). Vicarious traumatization: A framework for understanding the psychological effects of working with victims. *Journal of Traumatic Stress*, 3 (1), 131-149.

Ormont, L. R. (1988). The leader's role in resolving resistance to intimacy in group setting. *International Journal of Group Psychotherapy*, 38(1), 29 - 45.

Richarz, B., & Römisch, S. (2004). A Group's process and the therapist's dreams—Unconscious identification with the therapist in analytic group psychotherapy. *Group Analysis*, 37(2), 287-304.

5. תפקידים בקבוצה ודינמיקה קבוצתית

לביא, י. (2006). מיגדר, תרבות וזהות אישית באנליזה קבוצתית. *מקבץ: כתב העת הישראלי להנחיה ולטיפול קבוצתי*, 11 (2) 83-96.

מקנזי, ר.ק. ולייבסלי ד. ג. (1997). תפקידים חברתיים בקבוצות פסיכותרפיה. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה* (עמ' 221-237). ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.

Billow, R. M. (2003). Rebellion in group. *International journal of group psychotherapy*, 53(3), 331-351.

- Cohen, B. D., & Schermer, V. L. (2002). On scapegoating in therapy groups: A social constructivist and intersubjective outlook. *International journal of group psychotherapy*, 52(1), 89-109.
- Connor, P. K., & Higgins, D. J. (2008). The "HEALTH" model—Part 1: treatment program guidelines for Complex PTSD. *Sexual and Relationship Therapy*, 23(4), 293-303.
- Kelley, L., Callahan, J.L. Price, M.J. Hilsenroth, (2004). A Review of interpersonal-psychodynamic group psychotherapy outcomes for adult survivors of childhood sexual abuse. *International Journal of Group Psychotherapy*, 54, (4), 491-519.
- Knight, C. (2006). Groups for individuals with traumatic histories: Practice considerations for social workers. *Social Work*, 51(1), 20-30.

6. קבוצה: בין הרס לבנייה

טריאסט, י. (1997). "לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע": על תהליכי הרס ובניה בקבוצות קטנות, מקבץ: כתב העת הישראלי להנחיה ולטיפול קבוצתי, 3 (2), 55 – 78.

טריאסט, י. (2003). סוגיות אתיות בטיפול קבוצתי. בתוך שפיר, ג., אכמון, י. ווייל, ג. (עורכים): *סוגיות אתיות במקצועות הטיפול והייעוץ הנפשי*. ירושלים: מאגנס/האוניברסיטה העברית.

- Doel, M. (2004). Difficult behavior in groups. *Group work*, 14, 80-100.
- Gans, J. S., & Counselman, E. F. (2000). Silence in group psychotherapy: A powerful communication. *International journal of group psychotherapy*, 50(1), 71-86.
- Richarz, B., & Römisch, S. (2004). A group's process and the therapist's dreams—Unconscious identification with the therapist in analytic group psychotherapy. *Group Analysis*, 37(2), 287-304.
- Silverstien, J. L. (1997). Acting out in group psychotherapy: Avoiding authority struggles. *International Journal of Group Psychotherapy*, 47 (1), 31-45.
- Siobhan M.O & Karsten, K. (2012). Suicide in group therapy: Trauma and possibility. *International Journal of Group Psychotherapy*, (62)4, 586-611.
- Wayne, J., & Gitterman, A. (2003). Offensive behavior in groups: Challenges and opportunities. *Social Work with Groups*, 26, 23-34.

7. יצירתיות בהנחיית קבוצות

- היקסון, א. (2004). פעילויות יצירתיות בעבודה קבוצתית. קרית ביאליק: הוצאת ספרים "אח".
- יבנסון, ג.פ. (1992). יצירתיות בעבודה עם קבוצות קטנות. קריית ביאליק: אח.
- לב-ויזל, ר., וקסן, ל. (2002). מסע של חוויות: פעילויות לקבוצה טיפולית. קרית ביאליק: הוצאת ספרים "אח".
- Dylan, A. (2014). Noble Eightfold Path and Yoga (NEPY): A group for women experiencing substance use challenges. *Social Work with Groups*, 37(2), 142-157.

**ג. חובות הקורס:
דרישות קדם: אין**

חובות / דרישות / מטלות:
נכחות בשיעורים וקריאה שוטפת של הספרות.
הצגת אחד מנושאי הקורס בכיתה.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

70% מציון הקורס- עבודה מסכמת בה יתבקשו הסטודנטים לנתח התרחשויות מהתהליך הקבוצתי העושה שילוב בין רפלקציה של תהליכים וחוויות אישיות אותן חוו בקבוצה לבין ספרות המחקר בתחום הנחיית קבוצות.
30% מהציון הקורס - יינתן על השתתפות פעילה בקורס והצגת מטלה.

ד. ביבליוגרפיה חובה

פריט מספר 1:

יאלום, א ולשץ, מ'. (2006). הגורמים הטיפוליים- (עמ' 38-21). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.

פריט מספר 2:

קסן, ל (1994). סיווג ותכנון עבודה בקבוצות במסגרת התערבות ישירה בעבודה סוציאלית. *חברה ורווחה*, ט"ו (1), 43 – 62.

פריט מספר 3:

יאלום, א ולשץ מ' (2006). הרכבת הקבוצה הטיפולית (עמ' 284-263). *טיפול קבוצתי: תיאוריה ומעשה*. ירושלים: כנרת.

פריט מספר 4:

פרל, ג. פלד, ע., (2007). פיתוח מודל מובנה לעבודה קבוצתית רגישה לתהליכים בקבוצה, *חברה ורווחה*, כ"ז, (4), עמ' 621-642.

פריט מספר 5:

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: רוזנסור, נ. ונתן, ל. (עורכים). *הנחיית קבוצות – מקראה* (עמ' 219-201) ירושלים: המרכז לחינוך קהילתי ציפורי.

פריט מספר 6:

טריאסט, י. (1997). "לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע": על תהליכי הרס ובניה בקבוצות קטנות, *מקבץ: כתב העת הישראלי להנחיה ולטיפול קבוצתי*, 3 (2), 55 – 78.